

L Ö G

10

29. marz

um Seðlabanka Íslands.

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

I. KAFLI

Skipulag bankans og hlutverk.

1. gr.

Seðlabanki Íslands (á ensku the Central Bank of Iceland) er sjálfstæð stofnun, sem er eign ríkisins, en lýtur sérstakri stjórn samkvæmt lögum þessum.

Seðlabanki Íslands (hér eftir nefndur Seðlabankinn) tekur við öllum eignum og skuldbindingum Landsbanka Íslands, Seðlabankans. Af stofnfé og varasjóðum Landsbanka Íslands, Seðlabankans, skulu 100 millj. kr. teljast stofnsjóður Seðlabanka Íslands.

2. gr.

Ríkissjóður ber ábyrgð á öllum skuldbindingum Seðlabankans. Heimili og varnarping Seðlabankans er í Reykjavík.

3. gr.

Hlutverk Seðlabankans er:

1. að annast seðlaútgáfu og vinna að því, að peningamagn í umferð og framboð lánsfjár sé hæfilegt miðað við það, að verðlag haldist stöðugt og framleiðslugeta atvinnuveganna sé hagnýtt á sem fyllstan og hagkvæmestan hátt;
2. að efla og varðveita gjaldeyrisvarasjóð, er nægi til þess að tryggja frjáls viðskipti við útlönd og fjárhagslegt öryggi þjóðarinnar út á við;
3. að kaupa og selja erlendan gjaldeyri, fara með gengismál og hafa umsjón og eftirlit með gjaldeyrisviðskiptum;
4. að annast bankaviðskipti ríkissjóðs og vera ríkisstjórninni til ráðuneytis um allt, er varðar gjaldeyris- og peningamál;
5. að vera banki annarra banka og peningastofnana, hafa eftirlit með bankastarfsemi og stuðla að heilbrigðum verðbréfa- og peningaviðskiptum;
6. að gera sem fullkonnastar skýrslur og áætlanir um allt, sem varðar hlutverk hans;
7. að annast önnur verkefni, sem samrýmanleg eru tilgangi hans sem seðlabanka.

4. gr.

Í öllu starfi sínu skal Seðlabankinn hafa náið samstarf við ríkisstjórnina og gera henni grein fyrir skoðunum sínum varðandi stefnu í efnahagsmálum og framkvæmd hennar. Sé um verulegan ágreining við ríkisstjórnina að ræða, er Seðlabankastjórn rétt að lýsa honum opinberlega og skýra skoðanir sínar. Hún skal engu að síður telja það eitt meginhlutverk sitt að vinna að því, að sú stefna, sem ríkisstjórnin markar að lokum, nái tilgangi sínum.

II. KAFLI

Stofnlánadeild sjávarútvegsins.

5. gr.

Stofnlánadeild sjávarútvegsins er bókhaldslega aðskilin deild í Seðlabankanum. Tilgangur stofnlánadeildarinnar er að veita fyrirtækjum, er stunda sjávarútveg, stofnlán gegn veði í eignum þeirra.

A 3

10 Stofnlánadeildin starfar samkvæmt sérstökum lögum og reglugerðum. Heimilt
29. marz er stofnlánadeildinni að opna nýja lánaflokka, eftir því sem stjórn Seðlabankans
telur nauðsynlegt, enda séu þeir háðir ákvæðum laga nr. 41/1946, þó ekki ákvæðum
3.—11. greinar. Um nýja lánaflokka skal setja ákvæði í reglugerð, er ráðherra sá,
sem fer með bankamál, gefur út að fengnum tillögum stjórnar Seðlabankans.

III. KAFLI

Seðlaútgáfa og mynt.

6. gr.

Seðlabankinn hefur einkarétt til að gefa út peningaseðla eða annan gjaldmiðil,
er geti gengið manna á milli í stað peningaseðla eða löglegrar myntar.

Seðlar þeir, sem bankinn gefur út, skulu vera lögeyrir til allra greiðslna með
fullu ákvæðisverði.

Ráðherra sá, sem fer með bankamál, ákveður samkvæmt tillögu Seðlabankans
lögum, útlit og fjárhæð seðla þeirra, sem bankinn gefur út, og gefur út auglýsingu
um það efni.

7. gr.

Seðlabankinn skal stefna að því að eiga ávallt á móti að minnsta kosti helmingi
seðlamagnsins, sem í umferð er, gulleign, innstæður eða aðrar auðseldar og óbundnar
eignir í erlendum gjaldeyri, sem nota má til greiðslu hvar sem er. Skal bankinn birta
reglulegar skýrslur um það, hve miklum hluta seðlaveltunnar þessi trygging nemi.

8. gr.

Fjármálaráðuneytið getur samið við Seðlabankann um, að hann taki við útgáfu
myntar af ríkissjóði, og skulu þá úr gildi falla lög nr. 19/1925, um innlenda skipti-
mynt. Í stað þeirra skulu ákvæði 6. greinar þessara laga ganga í gildi um útgáfu
myntar á sama hátt og um peningaseðla.

IV. KAFLI

Innlend viðskipti Seðlabankans og eftirlit með bankastarfsemi.

9. gr.

Seðlabankinn tekur við innlögum frá bönkum, sparisjóðum og öðrum peninga-
stofnunum og getur veitt þeim lán með endurkaupum tryggra vixla eða á annan hátt
gegn tryggingum, sem bankinn metur gildar.

10. gr.

Seðlabankinn hefur með höndum eftirlit með starfsemi banka, sparisjóða, inn-
lánsdeilda samvinnufélaga, Söfnunarsjóðs Íslands og hvernar þeirrar stofnunar
annarrar, sem tekur við innstæðum frá almenningi eða rekur sambærilega starfsemi
að mati hans.

Bankaeftirlitið, en svo skal þessi starfsemi nefnast, skal fylgjast með því, að
innlánsstofnanir fylgi lögum og reglum, sem hverju sinni gilda um starfsemi þeirra.
Einnig skal því heimilt að gera athugasemdir, ef það telur hag eða rekstur inn-
lánsstofnunar óheilbrigðan, og skulu slíkar athugasemdir tilkynntar ráðherra þegar
í stað. Gagnvart sparisjóðum tekur bankaeftirlitið við þeim störfum, sem sparisjóðs-
eftirlitinu eru falin með lögum um sparisjóði, nr. 69/1941.

Skyllt er innlánsstofnunum að láta bankaeftirlitinu í té reikninga sína og aðrar
upplýsingar í því formi og svo oft sem óskað er. Einnig er bankaeftirlitinu heimilt
að rannsaka bókhald og eignir innlánsstofnana, hvenær sem ástæða þykir til.

Seðlabankinn skal taka við vörzlu og stjórn tryggingasjóðs sparisjóða, sbr. 17. 10 grein laga nr. 69/1941, enda fer um endurskoðun reikninga hans eftir ákvæðum 29. marz 30. gr. laga þessara.

11. gr.

Innlánsstofnanir þær, sem um ræðir í 10. grein, svo og aðrar opinberar lánsstofnanir og fjárfestingarsjóðir, skulu geyma laust fé sitt á reikningi í Seðlabankanum, eftir því sem við verður komið.

Seðlabankinn getur ákveðið, að innlánsstofnanir þær, sem um ræðir í 10. grein, skuli eiga á reikningi í Seðlabankanum upphæð, er nemi tilteknum hundraðshluta af innstæðufé viðkomandi stofnunar. Innstæðubinding samkvæmt þessu ákvæði má þó aldrei vera hærri en 20% af því innstæðufé hjá viðkomandi stofnun, sem ávísá má á með tékka, en 15% af öðrum innstæðum. Seðlabankinn getur innan þessara hámarka breytt þessu hlutfalli, þegar ástæða þykir til, en sama hlutfall skal ætíð gilda um hvern flokk innstæðna hjá öllum innlánsstofnunum.

Einnig getur Seðlabankinn ákveðið, að tiltekinn hluti innlánsaukningar sé bundinn á reikningi hjá honum, enda fari heildarinnstæða, sem viðkomandi stofnunum sé skylt að eiga í Seðlabankanum, ekki fram úr því hámarki, sem um ræðir í 2. málsgrein.

Valdi flutningar innstæðna vegna framkvæmdar 1. eða 2. málsgreinar í upphafi erfiðleikum fyrir ákveðnar innlánsstofnanir, skal Seðlabankinn leitast við að leysa úr því, m. a. með því að yfirtaka samtímis af viðkomandi stofnun verðbréf eða aðrar eignir, sem hann metur gildar.

12. gr.

Seðlabankanum er heimilt að ákveða, að innlánsstofnanir, sem um ræðir í 10. grein, skuli eiga ríkistryggð verðbréf eða önnur trygg verðbréf, er nemi allt að 10% af innstæðum hjá þeim, nema hærri upphæð sé ákveðin í lögum. Einnig ákveður hann, hvaða verðbréf skuli metin gild í þessu skyni. Þegar komin eru á regluleg kaupþingsviðskipti, skulu yfirleitt ekki önnur verðbréf metin gild en þau, sem þar eru skráð, og skal þá miða verðmæti þeirra við markaðsgengi.

13. gr.

Seðlabankinn hefur rétt til að ákveða hámark og lágmark vaxta, sem innlánsstofnanir, er um ræðir í 10. grein, mega reikna af innlánnum og útlánnum. Nær þetta vald einnig til að ákveða hámarksvexti samkvæmt lögum nr. 58/1960. Vaxtaákvarðanir skulu birtar í Lögbirtingablaði. Ákvörðunarvald þetta nær einnig til þóknunar, sem jafngildir vöxtum að áliti Seðlabankans.

14. gr.

Seðlabankinn er viðskiptabanki ríkissjóðs og annast fyrir hann hvers konar bankapjónustu. Skulu allar innstæður ríkissjóðs og þeirra ríkisstofnana, sem eru á fjárlögum, geymdar í Seðlabankanum, eftir því sem við verður komið. Þurfi að eiga sér stað verulegar tilfærslur á innstæðum vegna þessa ákvæðis, skal Seðlabankinn leitast við að tryggja, t. d. með verðbréfakaupum á móti, að þær valdi ekki viðkomandi innlánsstofnunum erfiðleikum.

Heimilt er Seðlabankanum að veita ríkissjóði lán til skamms tíma, enda skal að því stefnt, að slík lán greiðist upp í lok hvers fjárhagsárs.

15. gr.

Seðlabankinn má kaupa og selja ríkisskuldabréf og önnur trygg verðbréf, og skal hann vinna að því, að á komist skipuleg verðbréfavíðskipti. Er honum í

10 því skyni heimilt að stofna til og reka kaupþing, þar sem verzlauð yrði með vaxtabréf
29. marz og hlutabréf samkvæmt reglum, sem bankastjórnin setur og ráðherra staðfestir.

16. gr.

Seðlabankinn skal starfrækja greiðslujöfnunarkerfi til að auðvelda ávísanaviðskipti og vinna á annan hátt að því að greiða fyrir peningagreiðslum innanlands.

17. gr.

Heimilt er Seðlabankanum að reka önnur bankaviðskipti, sem samrýmanleg geta talizt hlutverki hans sem seðlabanka, en hann skal þó yfirleitt hvorki skipta við almenning né keppa um viðskipti við aðrar lánsstofnanir.

V. KAFLI

Gengismál og erlend viðskipti.

18. gr.

Seðlabankinn kaupir og selur erlenda gjaldeyri og ákveður gengi hans, að svo miklu leyti sem það er ekki sérstaklega ákveðið í lögum.

Seðlabankinn skal leitast við að efla gjaldeyrisvarasjóð landsins og varðveita hann, eftir því sem unnt er, í tryggum og auðseljanlegum verðbréfum eða innstæðum og í gjaldeyri, sem nota má til greiðslu hvar sem er.

19. gr.

Rétt til að verzla með erlendan gjaldeyri hafa auk Seðlabankans Landsbanki Íslands og Útvegsbanki Íslands. Heimilt er bankastjórn Seðlabankans að fengnu samþykki ráðherra að leyfa öðrum bönkum, svo og póztstjórninni, að verzla með gjaldeyri innan takmarka, sem hún ákveður.

20. gr.

Seðlabankinn hefur með höndum framkvæmd greiðslusamninga við önnur ríki, svo og viðskipti við alþjóðafjármálastofnanir í umboði ríkisstjórnarinnar. Hann skal vera ríkisstjórninni til ráðuneytis um allt, er varðar gjaldeyrismál, þar á meðal erlendar lántökur, og taka að sér framkvæmd í þeim efnum, eftir því sem um verður samið.

21. gr.

Seðlabankinn hefur umsjón með gjaldeyrisverzluninni og eftirlit með því, að lögum og reglum um verzlun með og ráðstöfun á erlendum gjaldeyri sé fylgt. Gjaldreyriseftirliti bankans er heimilt vegna þessa verkefnis að krefjast hvers konar upplýsinga um gjaldeyrismál frá einstaklingum, fyrirtækjum og stofnunum.

Í reglugerð, er ráðherra gefur út að fengnum tillögum Seðlabankans samkvæmt ákvæðum þessara laga og laga nr. 30/1960, um skipan innflutnings- og gjaldeyris-mála o. fl., skal setja nánari reglur um meðferð gjaldeyris og framkvæmd gjaldeyris-
eftirlits.

22. gr.

Seðlabankinn er fyrir ríkisins hönd fjárhagslegur aðili að Alþjóðagjaldeyris-sjóðnum, en um leið og það kemur til framkvæmda og kvóti Íslands hjá sjóðnum flyzt á reikning Seðlabankans, falla niður skuldir ríkissjóðs við bankann vegna framlaga Íslands til sjóðsins hingað til.

VI. KAFLI

Hagskýrslugerð.

10
29. marz

23. gr.

Seðlabankinn starfrækir hagfræðideild, er safnar skýrslum og gerir áætlanir um greiðslujöfnuð, gjaldeyris- og peningamál og annað, sem hlutverk bankans varðar, og skal hún birta opinberlega sem rækilegastar upplýsingar um þau efni.

Einnig skal hagfræðideildin vinna að annarri skýrslugerð og athugunum varðandi efnahagsmál og þar á meðal taka að sér þau verkefni á því sviði, sem ríkisstjórnin kann að fela henni. Í þessum efnum skal hagfræðideildin hafa nána samvinnu við Hagstofu Íslands og aðra aðila, sem að hliðstæðum verkefnum vinna.

Skýlt skal öllum aðilum, sem hlut eiga að máli, að láta hagfræðideild Seðlabankans í té þær upplýsingar, sem hún þarf á að halda vegna hagskýrslugerðar.

VII. KAFLI

Stjórn bankans.

24. gr.

Yfirstjórn Seðlabankans er í höndum ráðherra þess, sem fer með bankamál, og bankaráðs, svo sem fyrir er mælt í lögum þessum. Stjórn bankans að öðru leyti er í höndum þriggja manna bankastjórnar.

25. gr.

Bankastjórn Seðlabankans er skipuð þremur bankastjórum, sem ráðherra skipar að fengnum tillögum bankaráðs. Bankastjórnin kys sér formann til ekki skemmri tíma en eins árs í senn.

Forfallist bankastjóri um stundarsakir, getur ráðherra, að fengnum tillögum bankaráðs, sett mann í hans stað á meðan.

Ekki mega bankastjórar vera í stjórn annarra peningastofnana eða fyrirtækja eða gegna öðrum störfum, sem ekki má skoða í beinum tengslum við starf þeirra við bankann, nema samþykki ráðherra komi til.

26. gr.

Bankastjórnin ber ábyrgð á rekstri Seðlabankans og fer með ákvörðunarvald í öllum málefnum hans, sem ekki eru öðrum falin með lögum þessum.

Bankastjórnin heldur fundi með sér svo oft sem þurfa þykir og hvenær sem einhver bankastjóranna óskar þess.

Undirskrift tveggja bankastjóra þarf til að skuldbinda bankann. Þó er bankaráðinu heimilt að veita tilteknum starfsmönnum bankans umboð til þess að skuldbinda bankann með undirskrift sinni í tilteknum málefnum. Skal nánar kveðið á um umboð til skuldbindingar í reglugerð.

27. gr.

Ráðherra getur að fengnu álitu bankaráðs vikið bankastjóra frá starfi. Ráðherra skal gera skriflega grein fyrir ástæðum fyrir uppsögninni, og skal bankastjóri eiga rétt á fullum launum í eitt til þrjú ár, svo og á eftirlaunum eftir 65 ára aldur, er nemi að minnsta kosti $\frac{2}{3}$ hlutum launa, hvort tveggja samkvæmt nánari ákvörðun ráðherra. Segi bankastjóri upp starfi, skal hann njóta launa í allt að eitt ár, svo og eftirlauna samkvæmt ákvörðun ráðherra.

Ráðherra er einnig heimilt að vikja bankastjóra frá fyrirvaralaust og án sérstakrar launagreiðslu, ef hann hefur brotið af sér í starfi.

10

29. marz

Bankaráð Seðlabankans skipa fimm menn, kosnir hlutbundinni kosningu af Alþingi til fjögurra ára í senn ásamt jafnmörgum til vara. Ráðherra skipar einn hinna kjörnu aðalmanna formann bankaráðs til fjögurra ára, en annan varaformann.

Bankaráðsmenn eða varamenn þeirra skulu vera búsettir í Reykjavík eða svo nálægt Reykjavík, að þeim sé auðvelt að sækja bankaráðsfundi hvenær sem er.

Varamaður tekur laun í stað aðmanns þann tíma, er hann starfar í bankaráðinu.

29. gr.

Bankaráð hefur yfirumsjón með starfsemi Seðlabankans, og skal bankastjórnin hafa náð samráð við bankaráð um stefnu bankans almennt, svo og um ákvarðanir í mikilvægum málum, er stefnu bankans varða, svo sem um vexti og innlánsbindingu. Enn fremur skal bankastjórnin gefa bankaráði reglulegar skýrslur um störf bankans og þróun gjaldeyris- og peningamála.

Bankaráð gerir tillögur um reglugerð bankans og erindisbréf bankastjóra, er ráðherra gefur út.

Bankaráð heldur fundi eftir þörfum, en að jafnaði ekki sjaldnar en hálfsmánaðarlega. Bankastjórnin undirbýr fundi bankaráðs ásamt bankaráðsformanni. Bankastjórar sitja fundi bankaráðs og taka þátt í umræðum, nema þegar rætt er um mál, er varða þá sjálfa.

30. gr.

Bankaráð ber ábyrgð á endurskoðun reikninga bankans, og skal sérstök endurskoðunardeild starfa við bankann undir umsjón þess. Auk þess skal formaður bankaráðs, og í forföllum hans varaformaður, ásamt sérstökum bókhaldsfróðum endurskoðanda, sem til þess er ráðinn af bankaráði, fylgjast með framkvæmd endurskoðunar og gera reglulegar athuganir á bókhaldi og eignum bankans.

31. gr.

Bankaráð ræður aðalféhirði Seðlabankans og forstöðumann endurskoðunardeildar. Alla aðra starfsmenn ræður bankastjórnin og segir þeim upp starfi.

Ráðherra ákveður þóknun bankaráðsmanna. Um laun bankastjóra og annarra starfsmanna bankans, svo og eftirlaun, fer eftir ákvörðun bankaráðs.

VIII. KAFLI

Reikningsskil.

32. gr.

Starfsár Seðlabankans er almanaksárið. Ársreikningar bankans skulu samdir svo fljótt sem auðið er eftir árslok. Að lokinni endurskoðun skulu þeir staðfestir af bankaráði og úrskurðaðir af ráðherra. Skulu reikningarnir síðan birtir í ársskýrslu bankans og Stjórnartíðindum. Bankinn skal enn fremur birta mánaðarlegt efnahagsyfirlit.

33. gr.

Af tekjum ársins skal greiða allan rekstrarkostnað, svo og tap, sem bankinn hefur orðið fyrir á árinu.

Af tekjuafgangi þeim, sem þá er eftir, skal greiða 5% arð af stofnfé bankans, enda nemi arðgreiðsla aldrei hærra upphæð en helmingi tekjuafgangsins. Bankaráð getur þó eftir tillögu bankastjórnar ákveðið hærra arðgreiðslu, ef aðstæður leyfa.

Þeim hluta tekjuafgangansins, sem ekki er greiddur út sem arður, skal bankaráð ráðstafa til varasjóða bankans og deilda hans eftir tillögu bankastjórnarinnar. 10

Arður sá, sem greiddur er af stofnfé samkvæmt ákvæðum 2. málsgreinar, rennur í sérstakan sjóð, sem Seðlabankinn varðveitir, en hálfar árlegar tekjur sjóðsins skulu renna til Vísindasjóðs, sbr. lög nr. 51/1957, um Vísindasjóð. 29. marz

IX. KAFLI

Ýmis ákvæði.

34. gr.

Bankastjórar, bankaráðsmenn og allir starfsmenn bankans eru bundnir þagnar-skyldu um atriði, sem þeir fá vitneskju um í starfi sínu og leynt skulu fara samkvæmt lögum, fyrirmælum yfirboðara eða eðli málsins. Þagnarskyldan helzt, þótt látið sé af starfi.

35. gr.

Bankinn er undanþeginn öllum opinberum gjöldum og sköttum, hverju nafni sem nefnast, þar á meðal til rikissjóðs og sveitarsjóða eða annarra stofnana.

Bækur bankans, ávísanir, skuldbindingar, sem gefnar eru út af bankanum og í nafni hans, svo og skuldbindingar, sem veita bankanum handveðsrétt, arðmiðar af skuldabréfum bankans og framsöl þeirra skulu undanþegin stimpilgjaldi.

36. gr.

Setja skal í reglugerð, er ráðherra gefur út að fengnum tillögum bankaráðs, nánari ákvæði um starfsemi bankans, þar á meðal skal ákveða viðurlög í formi dagsekta eða refsivaxta, ef ákvörðunum bankans samkvæmt lögum þessum er ekki hlýtt.

37. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Um leið falla úr gildi lög nr. 63 frá 21. júní 1957.

Ákvæði til bráðabirgða.

Við gildistöku laga þessara skal á Alþingi kjósa bankaráð samkvæmt ákvæðum þeirra, og skal kjörtími þess vera til ársloka 1964, en það skal ásamt ráðherra hlutast til um, að skipuð verði ný bankastjórn fyrir Seðlabankann, enda fellur þá um leið niður umboð núverandi stjórnar Seðlabankans.

Á meðan Seðlabankinn starfar í sama húsi og Landsbanki Íslands, geta bankarnir haft samvinnu um starfsmannahald, endurskoðun o. fl., eftir því sem um semst.

Heimilt er Seðlabankanum og fjármálaráðuneytinu að semja um það sín á milli, að inn á vaxtalausan reikning rikissjóðs við Seðlabankann vegna ákvæða 5. greinar laga um efnahagsmál, nr. 4/1960, greiðist óráðstafaðar innstæður rikissjóðs í Seðlabankanum vegna mótvirðissjóðs, svo og 50 millj. kr. af mótvirðisfé, sem geymt er á sérstökum reikningi í Seðlabankanum, sbr. 4. grein laga nr. 17/1953, um Framkvæmdabanka Íslands, enda taki Seðlabankinn að sér að greiða eftirstöðvar reikningsins af rekstrartekjum ársins 1960 og næstu ára þar á eftir samkvæmt nánari ákvörðun bankaráðs.

Gjört að Bessastöðum, 29. marz 1961.

Ásgeir Ásgeirsson.

(L. S.)

Gylfi P. Gíslason.